

Herbert Kitschelt, *The Transformation of European Social Democracy*, New York og Melbourne: Cambridge University Press, 1994, 345 s., £ 20.

„I will argue that the future of social democracy to a large extent lies in the hands of party leaders and activists. External social, economic, and institutional settings within which parties operate are less important for determining a party's fortunes than its own choice of objectives and strategies in the arena of party competition“ (p. 4). Så kort og præcist kan hovedtesen og hovedkonklusionen i Kitschelts bog udtrykkes. Bogen er et empirisk og teoretisk studie af socialdemokratiets vælgermæssige opbakning fra begyndelsen af 1970'erne til slutningen af 1980'erne i ni vesteuropæiske lande: Belgien, England, Italien, Frankrig, Østrig, Holland, Spanien, Sverige og Vesttyskland.

I kapitel 1 udvikles en teoretisk model for præferencedannelsen hos vælgerne. Med udgangspunkt i den franske revolutions motto „Frihed, Lighed og Broderskab“ opstilles et politiske udfaldsrum med to dimensioner: kapitalisme-socialisme, som udspringer af frihed-lighed diskussionen og libertær-autoritær, som udspringer af forskellige opfattelser af broderskabet/fællesskabet. Nye og gamle marxistiske klasseopfattelser kritiseres og i stedet opstilles med udgangspunkt i blandt andet vælgerne placering i forhold til markedet (ejer eller ansat, privat eller offentlig ansat og ansættelse inden for hjemmemarkeds- eller eksporterhverv) og erhvervs erfaringer (grad af autonomi i arbejds situationen) hypoteser om forskellige gruppers placering i det politiske udfaldsrum (firefeltstabellen), som opstår af krydsningen af de to dimensioner: socialisme-kapitalisme og libertær-autoritær. Disse gruppers placering og størrelse udgør det politiske konkurrencefelt og afviger markant fra tidligere tiders endimensionale socialisme-kapitalisme konkurrencefelt. Heri ser Kitschelt udfordringen for de socialdemokratiske partier - og alle andre partier kunne man tilføje.

I kapitel 2 kritiseres tidligere forskning i socialdemokratiernes vælgeropbakning for at forsimple sammenhængen mellem klassestruktur og vælgermæssig opbakning. Det vises, hvordan der ingen systematisk sammenhæng er mellem hverken niveauet af eller udviklingen i arbejderklassens størrelse og socialdemokratiets vælgermæssige succes. Også mere avancerede analyser af klassestrukturer afvises.

Efter således at have forkastet udviklingen i klassestrukturerne som uafhængig variabel vender Kitschelt sig i kapitel 3 imod politisk-økonomiske forklaringer: Er det ulempen/fordelen ved regeringsdeltagelse, som kan forklare udviklingen i vælgertilslutningen? Er det de faktiske økonomiske forhold under en regering? Eller er det mere grundlæggende politisk-økonomiske institutioner: eksempelvis omfanget af velfærdsstaten? Kitschelts svar på de tre spørgsmål er: Nej, Nej og Nej.

Kapitel 4 indledes med en kompliceret gennemgang af de strategiske dilemmaer, et socialdemokratisk parti står overfor, i takt med at man forlader det forsimplende medianvælgerteorem og i stedet opbygger en model med fire faktorer, som sætter rammerne for, hvad der er en rationel - stemme-

Herbert Kitschelt, *The Transformation of European Social Democracy*, New York og Melbourne: Cambridge University Press, 1994, 345 s., £ 20.

„I will argue that the future of social democracy to a large extent lies in the hands of party leaders and activists. External social, economic, and institutional settings within which parties operate are less important for determining a party's fortunes than its own choice of objectives and strategies in the arena of party competition“ (p. 4). Så kort og præcist kan hovedtesen og hovedkonklusionen i Kitschelts bog udtrykkes. Bogen er et empirisk og teoretisk studie af socialdemokratiets vælgermæssige opbakning fra begyndelsen af 1970'erne til slutningen af 1980'erne i ni vesteuropæiske lande: Belgien, England, Italien, Frankrig, Østrig, Holland, Spanien, Sverige og Vesttyskland.

I kapitel 1 udvikles en teoretisk model for præferencedannelsen hos vælgerne. Med udgangspunkt i den franske revolutions motto „Frihed, Lighed og Broderskab“ opstilles et politiske udfaldsrum med to dimensioner: kapitalisme-socialisme, som udspringer af frihed-lighed diskussionen og libertær-autoritær, som udspringer af forskellige opfattelser af broderskabet/fællesskabet. Nye og gamle marxistiske klasseopfattelser kritiseres og i stedet opstilles med udgangspunkt i blandt andet vælgerne placering i forhold til markedet (ejer eller ansat, privat eller offentlig ansat og ansættelse inden for hjemmemarkeds- eller eksporterhverv) og erhvervs erfaringer (grad af autonomi i arbejds situationen) hypoteser om forskellige gruppers placering i det politiske udfaldsrum (firefeltstabellen), som opstår af krydsningen af de to dimensioner: socialisme-kapitalisme og libertær-autoritær. Disse gruppers placering og størrelse udgør det politiske konkurrencefelt og afviger markant fra tidligere tiders endimensionale socialisme-kapitalisme konkurrencefelt. Heri ser Kitschelt udfordringen for de socialdemokratiske partier - og alle andre partier kunne man tilføje.

I kapitel 2 kritiseres tidligere forskning i socialdemokratiernes vælgeropbakning for at forsimple sammenhængen mellem klassestruktur og vælgermæssig opbakning. Det vises, hvordan der ingen systematisk sammenhæng er mellem hverken niveauet af eller udviklingen i arbejderklassens størrelse og socialdemokratiets vælgermæssige succes. Også mere avancerede analyser af klassestrukturer afvises.

Efter således at have forkastet udviklingen i klassestrukturerne som uafhængig variabel vender Kitschelt sig i kapitel 3 imod politisk-økonomiske forklaringer: Er det ulempen/fordelen ved regeringsdeltagelse, som kan forklare udviklingen i vælgertilslutningen? Er det de faktiske økonomiske forhold under en regering? Eller er det mere grundlæggende politisk-økonomiske institutioner: eksempelvis omfanget af velfærdsstaten? Kitschelts svar på de tre spørgsmål er: Nej, Nej og Nej.

Kapitel 4 indledes med en kompliceret gennemgang af de strategiske dilemmaer, et socialdemokratisk parti står overfor, i takt med at man forlader det forsimplende medianvælgerteorem og i stedet opbygger en model med fire faktorer, som sætter rammerne for, hvad der er en rationel - stemme-

maksimerende - strategi. For ti lande påpeges, med udgangspunkt i empiri, presset i retning af forskellige strategier (p. 148), og de ti lande gennemgås herefter ét efter ét. Case-gennemgangen viser, at modellen er god til at forudsige den optimale strategi, men også, at partierne i en del tilfælde vælger en anden strategi end den optimale.

Efter således at have vist, hvorledes valget af strategi er afgørende for resultatet ved valgene, vender Kitschelt sig i kapitel 5 imod partiernes valg af strategier. Valget af strategi foregår ikke i et tomrum, men er påvirket af blandt andet beslutningsstrukturene i partiet og viden om konkurrenterne, samt strukturelle forhold i omgivelserne. En samlet model for faktorer, som påvirker valget af strategi, opstilles (p. 218) og med udgangspunkt heri undersøges de ni case-lande igen, først som en overordnet analyse, derefter som en case-efter-case gennemgang. Det vises, hvorledes valget af strategi, og ikke mindst valget af vælgermæssigt irrationelle strategier, kan forklares med interne organisatoriske og magtmæssige forklaringer. Et af de bedste og mest velkendte eksempler er det engelske Labour, som af radikale aktivister i parlamentet og lokalt fra 1970'erne blev ført på en politisk ørkenvandring, som først nu - øjensynligt - er ved at finde sin afslutning, efter at disse grupper af radikale aktivister er blevet svækket både af organisatoriske ændringer og under indtryk af de gentagne valgnederlag. I kapitel 6 vises, hvorledes de ideologiske traditioner i form af snævre begrænsninger for, hvad man i et parti kan mene, kan forklare de tilfælde, hvor partierne ikke har handlet rationelt i forhold til omgivelserne.

Kitschelts bog fremstår som et vellykket forsøg på i højere grad at inddrage aktørerne - partierne selv - og deres valg af strategier, som en forklaring af deres vælgermæssige udvikling. Bogen er præget af meget klart sprog, ikke mindst i afvisning af konkurrerende teorier. Nogle gange næsten for klart, idet konklusionerne trækkes til det yderste. En mere venlig fortolkning af især analyserne i kapitel 3 ville nok kunne føre til en mere positiv konklusion end Kitschelts: „Taken by themselves, economic parameters account for the trajectory of socialist parties in the 1970s and 1980s only to a very limited extent“ (p. 94 - se også p. 111.). Omvendt er konklusionerne i kap. 4-6 flere steder set med meget venlige øjne og med brug af operationaliseringer, som kan problematiseres.

En kurre på den ellers yderst velstrukturerede tråd er, at der rundt omkring i bogen (også i tabeller og figurer) inddrages andre end de ni udvalgte lande, hvilket gør, at man som læser stopper og spørger sig selv - husker jeg udvalget forkert eller...? At det især er Danmark, som på denne måde sniger sig ind i analysen, gør bogen mere interessant for et dansk publikum, men det ændrer ikke på den forvirring, det spreder, at Danmark ikke er med i de første kapitler, er med i analysen i kapitel 4, for så at forsvinde igen i kapitel 5 og genindtræde i kapitel 6.

Hverken de formmæssige detaljer eller de lidt for skarpe konklusioner ændrer dog på billedet af en interessant bog, som vellykket argumenterer for vigtigheden af aktørerne og det mangelfulde i kun at ville forstå vælger-

opbakning som et produkt af strukturelle faktorer. Som gennemgangen har vist, er der dog på ingen måde tale om en aktørskæv - supervoluntaristisk - analyse, hvilket ovenstående indledningscitater kunne forlede til at tro. Kitschelt kombinerer på en glimrende måde aktør og strukturforklaringer, så de fremstår som komplementære. Faktisk kan man kritisere Kitschelt for i for høj grad at betone de strukturelle forhold ved at tage dimensionerne og vælgernes fordeling i konkurrencefeltet for givet. Kan partierne ikke i nogle tilfælde og i et vist omfang selv påvirke dimensionerne (hvad vælgerne anser for vigtigt) eller påvirke vælgernes stillingtagen på dimensionerne?

En vigtig fortjeneste ved Kitschelts analyse er, at der hermed gives et eksempel på styrken ved en tilnærmning mellem traditionel vælgerforskning og traditionel partiforskning, som fokuserer på henholdsvis parti-eksterne og parti-interne forhold og forklaringer - her ligger en udfordring også for dansk statskundskab.

Kitschelt bog er altså et interessant, gennearbejdet og meget indsigtfuldt værk, men der skal alligevel afsluttes med et hjertesuk. Partiforskningen er, som også Kitschelt peger på, præget af en venstre-bias, i den forstand at uforholdsmæssigt mange studier omhandler partier på den politiske venstrefløj, både socialdemokratiske og mere yderligtgående socialistiske/kommunistiske partier. Problemet med denne skævhed er, at generaliseringsmulighederne bliver for begrænsede. Udtrykt i komparations-jargon er partiforskningen præget af for megen most-similar forskning. Herved risikeres, at mønstre opfattes som værende mere generelle, end de er, mens andre vigtige faktorer overses. Der er derfor brug for studier, som sammenligner politiske partiers organisationer og strategier på tværs ikke blot af lande, men også på tværs af det politiske spektrum. Derved kunne både validitet og generaliserbarhed af forskningen øges.

Roger Buch Jensen
Institut for Erhvervsret og Politologi
Odense Universitet

Hans Branner, *Danmark i en større verden. Udenrigspolitikken efter 1945*, København: Columbus, 1995, 192 s., kr. 199,30.

Forfatteren udtrykker i sit forord håbet om, at hans bog vil appellere til en bred læserkreds. Men han påpeger også, at den først og fremmest er tænkt anvendt i gymnasiets historie- og samfundskundskabsundervisning, og læseren må gøre sig klart, at dette formål på flere måder præger fremstillingen. For det første er der historiske og teoretiske afsnit af meget elementær karakter, blandt andet om den internationale situation på forskellig tid og vedrørende beslutningsanalyse og integrationsteori. For det andet er der fyldige uddrag af kilder og analyser omkring en række konkrete udenrigspolitiske